

Познатата и непозната съдебна власт

Pereat mundus et fiat iustitia

Трябва да се осъществи правосъдието,

ако ще и светът да загине

/латинска сентенция/

Върховният закон на Република България – нейната Конституция определя страната ни като правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната. За да се определи една държава като правова, тя трябва да притежава няколко съществени характеристики, задължително сред които е наличието на съда като институция, обезпечаваша спазване върховенството на закона и ограничаваща държавната власт. Правомощията и отговорностите на съдебната власт са определени в Конституцията. Съдебната система на България е съвкупност от институции, които въплъщават една от трите власти в страната - съдебната. Това е легалното и най-кратко определение, което може да се даде за понятието „съдебна система“. Това е и теоретичното определение, до което всеки боравещ с интернет човек може да достигне.

Но какво всъщност знае обществото за съдебната система и съдебната власт освен горепосочените определения? От къде обществото черпи информация? И вниква ли наистина в същността на съдебната власт?

Как реагира по-голямата част от нашето общество при споменаването на изразите „съдебна система“ и „съдебна власт“? Най-честия отговор е – „в България няма справедлива и независима съдебна система, корупцията властва по всички етажи на съдебната власт“. Без мотиви, без примери, без доводи... просто констатация. Разбира се, тази теза има своето логично обяснение предвид обществото, в което живеем – общество, пропито от завист и недоволство към просперитета на околните. Общество, 90% от което черпи информация от новинарските емисии и от жълтата преса. Неоспорим факт е, че медиите са четвъртата власт и като такава оказват влияние на възприятията и миогледа на обикновения човек. Възползвайки се от тази си власт и често работейки за нечии интереси, те не осъзнават факта колко е опасно заиграването им с доверието на обществото в „съдебната власт“. На първо място медиите са тези, които постоянно прокламират тезата за корупцията в съдебната система, за зависимостта и от определени политически и олигархични кръгове. Те са тези, които внушават на обществото недоверие в съдебната система и нейната справедливост. Съвсем очаквано е това да доведе до постъпки на примитивност в обществото – хората все по-често не прибегват до законния начин за разрешаване на спорове и конфликти – чрез съдебен процес, а търсят саморазправа според собственото си чувство за справедливост, което винаги е субективно. Нещо повече, появяват се единични призови за замяна на „несправедливото“ българско правосъдие с прилагане на Крумовите закони, които са били работещи за условията на IX век, но са крайно нехуманни и неподходящи за еволюиралото съвременно общество. В последните години се наблюдава и още една страшна тенденция – остро противопоставяне на изпълнителната срещу съдебната власт. Изказванията на хора от политическия елит против съдебната система и нейната независимост и справедливост е недопустимо и допринася за създаденото вече недоверие в представителите на Темида.

Реплики от типа „Ние ги хващаме, те ги пускат“ имат за цел да сринат в очите на обществото имиджа и авторитета на магистратите.

Кому е удобно това схващане? Кой иска да настрои обществото против съдебната власт? Очевидно това са хората, които се страхуват от нейната справедливост...

Не бива да се пренебрегва и още един фактор, който също има определящо значение при формирането на обществените представи за справедливостта на съдебната система. Това са структурите на Европейския съюз, които непрекъснато ни внушават вина за това, че има оправдателни присъди, което не било израз на европейска цивилизованост. Нима трябва да има осъдени на всяка цена? Подсъдимите са обявени предварително за виновни и ако няма осъдителна присъда, вината е на съдебната система. Това е тъжен европейски прочит на презумпцията за невиновност. Когато обаче и Европейската комисия всяка година внушава разбирането, че у нас има огромна корупция по високите етажи на властта, това никак не помага за изграждането на националната представа за справедливост. И разбира се, медиите с огромен ентузиазъм убеждават обществото в правотата на констатациите на Европейската комисия.

За съжаление това са източниците, от които обществото черпи информация. И като чуеш сто пъти една лъжа, започваш да вярваш, че е истина. Обществото в своята цялост е болно! Обществото не разсъждава, то е „облъчвано“ с чужди мисли, докато ги приеме като свои, а основната част от него се нуждае от хляб и зрелища... А какво по-интересно зрелище от „продажен“ магистрат? Народопсихология!

Та с това е позната съдебната система в обществото... колкото и жалко да звучи! Непознатата и страна – тя не може да бъде разбрана от всеки! И повечето нямат необходимост да я разберат. По-голяма част от обществото не се и замисля какви усилия са положили магистратите, за да стигнат до мястото, на което са. Колко безсънни нощи са имали, готвейки се за трудните изпити, колко папки са подредили за жълти стотинки в нечия адвокатска кантора, докато стигнат до нивото, за което всеки юрист мечтае - магистрат в съдебната власт. И от тук натам идва най-трудното - никой не е изцяло подготвен за това, което го очаква. Изведнъж осъзнаваш огромната отговорност, която поемаш за съдбите на хората, понякога и за живота им, докато ставаш неволен свидетел на човешките драми. Естествено е, магистратът да изпитва съпричастност и емпатия към участниците в процеса, да намира правилното житейско разрешаване на конфликта, но в същото време да е и лишен от способността да го приложи поради законовите ограничения. Особено трудно е, когато законовите норми се различават от личните морални убеждения на съдията, а той има само един избор – длъжен е да спазва закона. Няма право на грешки, макар да е точно толкова несъвършено човешко същество, колкото и всички останали.

Какво всъщност представлява човекът под тогата?

Човек като всички останали – със своите проблеми, страхове, мечти. Но за разлика от много други професии, при които приключваш работния ден и си тръгваш удовлетворен и спокоен, магистратите не могат да се похвалят със същото... Постоянно се питат – правилно решение ли взех, сгреших ли, виновен ли е наистина... А как да постъпя утре? Не бива да се пренебрегва и една друга страна - той е поел по тежкия път да живее под заплаха за здравето и живота си, той бива постоянно заплашван, нападан, обиждан – това

е отплатата, която получава за работата си за благо на обществото. Да не забравяме, че освен магистрати, те са както нечии деца, така и нечии родители, та освен, че е застрашена собствената им сигурност, застрашена е и тази на близките им. Това е и една от причините някои от тях понякога да се поддават на натиск и чуждо влияние. Но и те са хора със своите слабости. Нападенията над магистрати в отговор на добре свършена работа са доста чести. Понякога се споменават бегло в медиите... Но не като водеща новина.

Това е непознатата страна на съдебната власт. Страна, за която не се говори! Страната, от която обществото не се интересува.

В семейството ми няма магистрати, не съм пристрастна в разсъжденията си! Но ще стана магистрат! За мен е предизвикателство да поема по този тежък и отговорен път! Вярвам, че ние, новото поколение, ще успеем да убедим обществото (дори и малка част от него), че греша в представите си и се оставя да бъде манипулирано, а всъщност трудът, който полагат тези хора, е достоен за уважение.